

Sygn. akt I C 757/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 marca 2014 roku

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Krzysztof Skrobowski

Protokolant: Aneta Adamowicz

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2014 roku w Zgorzelcu

sprawy z powództwa (...) **A. T., J. T. w L.**

przeciwko (...) **Z.**

o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej (...) Z. na rzecz strony powodowej (...) A. T., J. T. w L. kwotę **9.718,20 zł** (dziewięć tysięcy siedemset osiemnaście złotych i dwadzieścia groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 stycznia 2012r. do dnia zapłaty,

II. w dalszej części powództwo oddala,

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę **2.416,84 zł** (dwa tysiące czterysta szesnaście złotych, osiemdziesiąt cztery groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 757/12

UZASADNIENIE

Powód,(...) A. T., J. T. z siedzibą w L., wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od strony pozwanej (...) Z. kwoty 17.260,80 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4 stycznia 2012r. do dnia zapłaty i kosztami procesu. W uzasadnieniu żądania wskazał, że strona pozwana dokonała niezasadnego potrącenia z wynagrodzenia należnego powodowi w związku z realizowaną przez niego umową p/n (...). Podniósł, że podstawą potrącenia było uchybienie przez powoda terminu zakończenia II etapu prac. Powód wywodził, że skoro pozwany przyczynił się do uchybienia terminu robót, poprzez nienależyte określenie ich zakresu, to wykonawca nie powinien ponosić obowiązku zapłaty kary umownej. Ponadto wskazał, że naliczenie kary umownej w realiach rozpoznawanej sprawy stanowi nadużycie prawa. W końcu wniósł o zmniejszenie kary umownej podnosząc, że pozwany nie poniósł żadnej szkody, a przy tym zadanie zostało wykonane bez wad i usterek, z zachowaniem końcowego terminu.

Strona pozwana, (...) Z., wniosła o oddalenie powództwa (k. 66), zarzucając, że nieterminowe wykonanie zadania wynikało z okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi wyłącznie strona powodowa. Zaakcentowała, że powód nie uprzedził (...)Z., że realizowane prace dodatkowe mogą mieć wpływ na termin wykonania umowy z dnia 08.09.2011r., oraz nie wnioskował o przedłużenie terminu wykonania 2 etapu robót. Zdaniem strony pozwanej prace związane z przemurowaniem kominów prowadzone na podstawie umowy z dnia 02.11.2011r. nie miały żadnego wpływu na terminowe wykonanie wszystkich robót objętych 2 etapem.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 września 2011r. (...) Z. zawarła z (...) A. T., (...) w L. umowę nr (...)272.20.211 na wykonanie zadania pod nazwą „(...)Przedmiotem umowy było wykonanie robót budowlanych polegających na wymianie rynien, rur spustowych, obróbek blacharskich, pokrycia dachowego z dachówki ceramicznej na dachówkę ceramiczną karpiówkę oraz docieplenie wełną mineralną stropodachu, płytami styropianowymi stropodachów lukarn i styropianem ścian lukarn. Prace zostały podzielone na trzy etapy z terminami zakończenia na 28.10.2011r., 25.11.2011r. i 25.12.2011r. Zakres prac w poszczególnych etapach został ustalony poprzez wskazanie kwot określających ich wartość. Pierwszy etap miał obejmować 40 % wynagrodzenia określonego w umowie, drugi 50 %, a trzeci 10 %. Strony uzgodniły, że w przypadku zwłoki w wykonaniu danego etapu robót powód zapłaci pozwanemu karę umowną w wysokości 0,2 % uzgodnionego wynagrodzenia brutto, tj. kwoty 539.900 zł, za każdy dzień zwłoki. Pierwszy etap prac powód wykonał w terminie zgodnym z harmonogramem rzeczowo – finansowym, tj. w dniu 28.10.2011r. Drugi etap prac zgodnie z umową należało wykonać w następującym zakresie: wymiana rynien w 62,5%, wymiana rur spustowych w 72,7%, wymiana obróbek blacharskich, wymiana pokrycia dachowego z dachówki ceramicznej na dachówkę ceramiczną karpiówkę w 44%, docieplenie wełną mineralną gr. 15 cm połąci dachowej budynku szkoły w 66,7%, docieplenie wełną mineralną gr. 18 cm stropodachu żelbetowego budynku szkoły w 64,7%, docieplenie płytami styropianowymi dwustronnie laminowanymi papą stropodachów lukarn w 50 %, docieplenie ścian lukarn styropianem gr. 16 cm w 50 %. (okoliczności bezsporne).

W czasie wykonywania pierwszego etapu prac w dniu 20 października 2011r. podczas spotkania rady budowy powód zwrócił pozwanemu uwagę na potrzebę gruntownego remontu znajdujących się na dachu szkoły dwóch kominów, oraz otynkowania i pomalowania pozostałych. Prace te nie były objęte umową z dnia 8 września 2011r. Wykonanie remontu kominów po wymianie pokrycia i docieplenia dachu oraz dociepleni ścian lukarn skutkowałoby utratą przez zamawiającego gwarancji na roboty budowlane wykonane przez powoda. Zaniechanie tych prac stwarzało z kolei zagrożenie zalania budynku podczas opadów deszczu, a w konsekwencji degradację obiektu. Po uzgodnieniu zakresu niezbędnych prac powód 2 listopada 2011r. zawarł ze (...) Z. umowę obejmującą przemurowanie 2 kominów wraz z wykonaniem czapek kominowych zgodnie z opinią kominiarską, otynkowania i pomalowania pozostałych kominów i odbioru kominiarskiego na dachu budynku głównego. Umowa przewidywała rozpoczęcie prac w dniu 2 listopada 2011r., a zakończenie na dzień 25 listopada 2011r. Faktycznie roboty rozpoczęto w dniu 14 listopada 2011r. i trwały one trzy tygodnie. Prace wykonywała grupa 4-5 pracowników. Powód zgłosił gotowość do odbioru etapu II pismem z dn. 25.11.2011r. Prace te nie zostały odebrane, gdyż nie zostały wykonane zgodnie z ustalonym harmonogramem. Protokolarny odbiór prac II etapu nastąpił w dniu 20 grudnia 2011r. Trzeci, końcowy etap prac objętych umową z 8 września 2011r. oraz prace określone umową z 02.11.2011r. zostały zakończone w uzgodnionych terminach. Wszystkie roboty budowlane zostały wykonane w sposób prawidłowy.

dowód:

umowa z dn. 02.11.2011r. – k. 34 – 35,

dziennik budowy z dn. 20.10.2011r. – k. 39,

Faktura VAT nr (...) – k. 54,

protokoły odbiorów końcowych – k. 58 – 59,

zeznania świadka W. J. – k. 99 – 100,

częściowo zeznania K. S. – k. 100 – 101,

częściowo zeznania A. T. – k. 141,

zeznania P. K. – k. 160 – 161,

pismo powoda z dn. 25.11.2011r. – k. 116,

opinia kominiarskiej spółdzielni pracy – k. 135,

Pismem z dnia 19 grudnia 2011r. (...) Z. obciążyła (...) A. T., (...) Spółka Jawna karą umowną w wysokości 17.276,80 zł powołując się na wynoszącą 16 dni zwłokę w wykonaniu II etapu robót. Jednocześnie (...) wezwała powoda do zapłaty tej kwoty. W dniu 20 grudnia 2011r. powód wystawił wobec (...) Z. fakturę VAT nr (...) za wykonanie robót budowlanych polegających na termomodernizacji Szkoły Podstawowej Nr (...) etap II termomodernizacja dachu budynku na kwotę 269.950 zł. Z uwagi na nieuregulowanie kary umownej przez powoda (...) Z. dokonał potrącenia z wynagrodzenia objętego wskazaną fakturą.

dowód: nota obciążeniowa – k. 49,

wezwanie do zapłaty – k. 53,

faktura VAT nr (...) – k. 54,

potwierdzenie przelewu – k. 55

Do wykonywania robót kominów przebudowywanych niezbędna była powierzchnia rzutu dachu ok. 25 m², tj. 2% całej powierzchni rzutu dachu, natomiast do wykonania prac obejmujących naprawę kominów niezbędna była powierzchnia ok. 50 m², tj. ok. 4 % całej powierzchni rzutu dachu. Prace związane z naprawą kominów polegały na ich otynkowaniu i pomalowaniu. Prace związane z przebudową kominów polegały na: rozebraniu części górnej do linii dachu, wymurowaniu części górnej z nowej cegły, wykonaniu nowych czap kominowych, otynkowaniu, pomalowaniu. W ramach prac dodatkowych niezbędne było ustawienie i demontaż rusztowań, transport materiałów na dach oraz transport gruzu z dachu. Naprawa kominów wymagała wstrzymania prac pokrywowych i ociepleniowych połaci dachowych II etapu umowy głównej przez okres 1 tygodnia na obszarze wynoszącym 4 % powierzchni ponad połacią dachu. Przebudowa kominów wymagała wstrzymania prac pokrywowych i ociepleniowych połaci dachowych II etapu umowy głównej przez okres 2 tygodni na obszarze wynoszącym 2 % powierzchni ponad połacią dachu. Naprawa kominów wymagała wstrzymania prac ociepleniowych stropu przewidzianych w II etapie umowy głównej przez okres 1 tygodnia na powierzchni 350 m², tj. 28% powierzchni stropu. Przebudowa kominów wymagała wstrzymania prac ociepleniowych stropu przewidzianych w II etapie umowy głównej przez okres 2 - 3 tygodni na obszarze wynoszącym 150 m², tj. 12 % powierzchni stropu. Przygotowanie do rozpoczęcia prac objętych umową z dnia 2 listopada 2011r. wymagało maksymalnie dwóch dni.

Przy sprawnej organizacji frontu robót polegającej przykładowo na rozpoczęciu prac przy naprawie kominów w dniu 7 listopada, a przy przebudowie kominów w dniu 14 listopada możliwe było wykonanie prac dodatkowych bez dezorganizacji prac głównych. Powód przy zachowaniu należytej staranności i przy stanie zaawansowania prac będących przedmiotem drugiego etapu umowy łączącej strony z dnia 8 września 2011r. a także przy zastosowaniu się do projektu budowlanego, zasad wiedzy technicznej i sztuki budowlanej w zakresie wykonywania prac dekarских i w zakresie prawidłowego wykonywania kominów mógł dotrzymać terminu zakończenia II etapu prac przewidzianego na 25 listopada 2011r. w sytuacji zlecenia mu w dniu 2 listopada 2011r. wykonania prac dodatkowych.

Przy zachowaniu należytej staranności, było możliwe przewidzenie przez (...) Z. prac będących przedmiotem umowy o prace dodatkowe.

(opinia biegłego – k. 221 – 224, 263 - 274)

Sąd zważył, co następuje:

Wiarygodność dowodów z dokumentów nie była w sprawie kwestionowana, dlatego też Sąd dał im wiarę w całości.

Nie było podstaw, aby kwestionować wiarygodność zeznań W. J., czy P. K.. Nie tracąc z pola widzenia tego, że ostatni z wymienionych świadków był zainteresowany rozstrzygnięciem zauważyć trzeba, że jego relacja koresponduje z treścią opinii biegłego. Sąd dał również wiarę zeznaniom K. S., za wyjątkiem tej części jego relacji, w której wskazywał

na niemożność prowadzenia części prac drugiego etapu z powodu konieczności wykonania prac dodatkowych oraz tłumaczył opóźnione rozpoczęcie prac remontowych procesami technologicznymi. W świetle jednoznacznej treści opinii biegłego należało bowiem przyjąć, że to powód nie wykazał należytego zaangażowania w wykonanie robót remontowych kominów i organizację pracy, a omawiana relacja świadka przedstawia jego subiektywną, niewiarygodną ocenę sytuacji. Analogicznie ocenił sąd zeznania A. T., odmawiając z wyżej podniesionych powodów wiarygodności także tej części jego relacji, w której podawał powody wstrzymania prac II etapu harmonogramu umowy głównej. Zeznania świadka M. M. nie wniosły istotnych informacji w zakresie spornych okoliczności dlatego też Sąd nie czynił ustaleń na ich podstawie.

Sąd przydał walor wiarygodności opinii biegłego sądowego L. T., która jest pełna, jasna i logiczna. Biegły w sposób rzeczowy odniósł się również do zarzutów stron (k. 263 – 268, 272 – 274), a jego wywody w tym zakresie nie budziły zastrzeżeń Sądu. W szczególności wskazać trzeba, że nie budziło zastrzeżeń wydanie opinii na podstawie powszechnie aprobowanych w budownictwie standardów określanych mianem katalogu nakładów rzeczowych. Zauważyć też należy, że zarzuty strony pozwanej w istocie nie polegały na kwestionowaniu treści opinii, lecz sprowadzały się do oceny jej przydatności w sprawie.

Podstawę prawną żądania powoda stanowi przepis art. 647 k.c., zgodnie z którym inwestor poprzez zawarcie umowy zobowiązuje się do zapłaty umówionego wynagrodzenia. W niniejszej sprawie wynagrodzenie faktycznie wypłacone wykonawcy zostało pomniejszone o kwotę naliczonej kary umownej. Zdaniem powoda niezasadnie. Nie można jednak zgodzić się z tym stanowiskiem i podzielić poglądu, że (...) Z. nie była uprawniona do zastosowania sankcji w postaci kary umownej, albowiem niewykonanie zobowiązania było następstwem okoliczności, za które wykonawca (powód) odpowiedzialności nie ponosił (art. 471 k.c.). Pozwany istotnie nie zadbał o to, aby dokumentacja projektowa odzwierciedlała faktyczny stan techniczny budynku szkoły, w szczególności, aby zawierała inwentaryzację tego obiektu (v. opinia biegłego – k. 214). Przedmiotowe zaniedbanie doprowadziło do tego, że ogłoszony przetarg i umowa zawarta w dniu 08.09.2011r. nie uwzględniała wszystkich koniecznych robót. Zaniechanie tych prac (remont kominów) mogło doprowadzić do degradacji budynku (k. 273v.). Wykonanie prac dodatkowych po realizacji inwestycji objętej umową z 08.09.2011r. byłoby z kolei niekorzystne dla pozwanej (utrata gwarancji na prace powoda). Bez wątpliwości pozytywnie trzeba zatem ocenić decyzję powoda, który podjął się wykonania prac nieobjętych umową główną (nadmienić trzeba, że zlecenie prac dodatkowych innemu aniżeli powód podmiotowi jeszcze bardziej skomplikowałoby realizację inwestycji, albowiem wiązałoby się z koniecznością opuszczenia placu budowy przez powoda – k. 141v.). Wymienione okoliczności nie uzasadniają jednak stanowiska, że powód nie ponosi winy za uchybienie terminu realizacji II etapu prac. Z opinii biegłego wynika bowiem jednoznacznie, że nawet w zaistniałej sytuacji (tj. konieczności jednoczesnego wykonania dwóch umów) powód pod warunkiem sprawnej (terminowej) organizacji pracy mógł całkowicie uniknąć dezorganizacji robót II etapu umowy głównej (k. 221). Powód nie wykazał przy tym tego, że późne rozpoczęcie prac dodatkowych wynikało z przeszkód o charakterze obiektywnym. Zebrane dowody nie wskazują w szczególności na to, że w związku z koniecznością wykonania robót dodatkowych powód musiał „cofnąć” wykonane już prace (v. protokół z rady budowy z dn. 30.11. (...) – k. 41, z dn. 17.11.2011r. – k. 76, dziennik budowy – k. 189 – 190). Sam A. T. przyznał zresztą, że powstrzymywał się z częścią prac przewidując możliwość remontu kominów (k. 141). W tych okolicznościach nie można przyjąć, że powód nie ponosi odpowiedzialności za niedotrzymanie terminu, które stanowiło podstawę naliczenia kary umownej.

Zdaniem Sądu nie było także podstaw do uznania, że obciążenie powoda karą umowną

było sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa. Prezentowane w orzecznictwie stanowisko pozwała na stwierdzenie nadużycia prawa w zakresie roszczeń o zapłatę kary umownej, niemniej jednak w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie było podstaw do sięgania do art. 5 k.c. Zastosowanie kary umownej określonej w łączącej strony umowie ma umocowanie prawne i tylko w zupełnie wyjątkowych sytuacjach może być ocenione jako nadużycie prawa. W przedmiotowej sprawie powód na takie wyjątkowe okoliczności nie wskazał, a jego interes w sposób wystarczający chroni przepis art. 484 § 2 k.c. Należy bowiem przychylić się do końcowego żądania powoda, który finalnie wnosił o zmniejszenie kary umownej. W realiach niniejszej sprawy kara umowna zastosowana wobec powoda jest rażąco wygórowana. Pojęcie rażącego wygórowania kary umownej jest zwrotem

niedookreślonym, co ma na celu elastyczne jego wypełnienie przez sąd i takie ponowne (uwzględniające okoliczności konkretnej sprawy) określenie tej kary, aby nie niwecząc postawionych przed karą umowną celów, utraciła ona cechę rażącego wygórowania (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 1 października 2012 r. I ACa 602/12 LEX nr 1286699). Może stanowić podstawę miarkowania kary umownej okoliczność, że strona powodowa nie poniosła żadnej szkody (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 1973 r. I CR 376/72). Wedle art. 484 § 1 k.c. całkowity brak szkody wierzyciela lub jej niewielka wartość co najwyżej uzasadnia miarkowanie kary, a nie zupełne zwolnienie z jej zapłaty (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r. I ACa 101/12, lex 1130912). Skoro pozwany nie poniósł żadnej szkody w związku z uchybieniem terminu II etapu robót uzasadnionym było przyjęcie, że zastosowana wobec powoda kara umowna w wysokości 17.276,80 zł była rażąco wygórowana. Odnotować przy tym trzeba, że powód zachował końcowy termin robót określonych umową z dnia 08.09.2011r. Fakt, że zwrócił uwagę na konieczność remontu kominów, a później podjął się tych prac świadczyć może nie tylko o jego rzetelności (v. opinia biegłego – k. 273v.), ale także odpowiedzialności za zainwestowane w remont szkoły środki publiczne w niebagatelnej wysokości ponad 500 tys złotych (zaniechanie remontu kominów doprowadziłoby z dużym prawdopodobieństwem do przecieków – k. 273). Nie można też powodowi całkowicie odmówić tego, że organizując roboty budowlane starał się wykonywać te prace w sposób efektywny. Biegły pozytywnie ocenił bowiem fakt, że do robót remontowych kominów powód skierował optymalną liczbę 4 – 5 pracowników (k. 274). Sąd nie znajduje natomiast argumentów usprawiedliwiających rozpoczęcie prac dodatkowych dopiero w dniu 14.11, a zatem 12 dni po podpisaniu umowy. Twierdzenia powoda o konieczności wykonywania innych prac w świetle opinii biegłego nie mogły okazać się skuteczne. Wbrew zarzutom strony pozwanej prace dodatkowe miały wpływ na realizację robót głównych co wynika jednoznacznie z opinii biegłego (k. 222). Niezależnie od tego wskazać należy, że niezakłócone wykonanie robót II etapu harmonogramu umowy z dn. 08.09.2011r. warunkowała sprawna organizacja prac dodatkowych (opinia - k. 221). Powód takiej organizacji nie zapewnił, jednak trzeba mieć na uwadze to, że podczas zawierania umowy z dn. 08.09.2011r. nie wiedział o konieczności ich wykonania. Nie mógł okazać się również skuteczny zarzut strony pozwanej odnoszący się do faktu, że umowy z dn. 08.09.2011r. i 02.11.2011r. zostały zawarte przez powoda z dwoma różnymi podmiotami (szkołą i gminą). Trzeba pamiętać, że umowy dotyczyły tego samego obiektu i w interesie wszystkich stron powinno być prawidłowe (przede wszystkim niewadliwe) wykonanie pracy. Adekwatnym dla ustalenia kary umownej należnej pozwanemu jest zdaniem Sądu okres „bezczywności” w zakresie realizacji prac dodatkowych, od 2 do 14 listopada, przy czym bezczynność ta jest usprawiedliwiona: w dniu 2 listopada (data podpisania umowy), w dniach 3 i 4 listopada (dwa dni wymagane zdaniem biegłego na przygotowanie się do prac dodatkowych) oraz w dniach 6 i 13 listopada (które były dniami ustawowo wolnymi od pracy). Pozwany był zatem uprawniony do naliczenia kary umownej za 7 dni bezczynności (5, 7, 8, 9, 10, 11, 12), tj. w wysokości 7.558,60 zł (kara umowna za jeden dzień zwłoki wynosiła 1079,80 zł – 539.900 zł x 0,2 %). Zważywszy, że z wynagrodzenia należnego wykonawcy potrącono kwotę 17.276,80 zł, na rzecz powoda zasądzeniu podlegała różnica w kwocie 9.718,20 zł.

Orzeczenie w przedmiocie odsetek ustawowych zapadło w myśl art. 481§ 1 k.c. Skoro faktura, z której pozwany dokonał potrącenia została doręczona pozwanemu w dniu 20 grudnia to pozwany pozostawał w zwłoce w zapłacie żądanej kwoty po upływie 14 dni, tj. od 4 stycznia.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo mając na uwadze wynik postępowania, w którym częściowo uwzględniono żądanie powoda. Powód poniósł bowiem koszty postępowania w łącznej kwocie 6.201,50 zł, w skład której wchodziła kwota 864 zł z tytułu opłaty od pozwu, kwota 2.400 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego, kwota 17 zł z tytułu opłaty skarbowej od udzielonego przez stronę pełnomocnictwa procesowego oraz kwota 2920,50 zł z tytułu opinii biegłego (kwota 2.418,62 zł tytułem opinii pisemnej oraz kwota 501,88 zł tytułem opinii ustnej). Ponieważ powód wygrał w ok. 56 % należał mu się zwrot poniesionych kosztów w wysokości 56 % tej kwoty, czyli 3.472,84 zł. Strona pozwana poniosła zaś koszty udziału w sprawie pełnomocnika procesowego w kwocie 2.400 zł. Obrona strony pozwanej była skuteczna w zakresie ok. 44 % dochodzonej kwoty, stąd winna ona otrzymać kwotę 1056 zł. Różnica obu wartości wskazywała, że zasądzeniu od strony pozwanej na rzecz powoda podlegała kwota 2.416,84, o czym na podstawie art. 100 k.p.c. orzeczono w pkt. III sentencji.